

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΜΑΥΡΟΙΣ

Στις 28 Οκτωβρίου 2010 έκλεισαν 70 χρόνια από την είσοδο της Ελλάδας στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ένα γεγονός που φαντάζει πια αρκετά μακρινό καθώς οι περισσότεροι απ' όσους έζησαν εκείνη την εποχή δεν υπάρχουν πια.

Φέτος στο σχολείο μας σκεφτήκαμε να γιορτάσουμε την Εθνική επέτειο παίζοντας ένα μικρό θεατρικό του Δημήτρη Ψαθά με τον τίτλο «Ιφιγένεια εν Μαύροις».

Ο τίτλος και τα πρόσωπα είναι εμπνευσμένα από την αρχαία τραγωδία του Ευριπίδη: «Ιφιγένεια εν Ταύροις» που διδάχτηκε το 414 π. Χ. Το βασικό θέμα του αρχαίου δράματος ήταν η συνάντηση των δύο αδελφών, της Ιφιγένειας και του Ορέστη. Ένα θεϊκό τέχνασμα και ο Τρωικός Πόλεμος είχαν χωρίσει τα δύο αδέλφια για πάνω από 20 χρόνια. Το περιεχόμενο όμως της τραγωδίας κυρίως συνόψιζε τα βάσανα της γενιάς των Ατρείδων.

Το 1942, στο μέσον της Γερμανικής Κατοχής για την Ελλάδα ο νεοέλληνας θεατρικός συγγραφέας Δημήτρης Ψαθάς παρουσίασε την «Ιφιγένεια εν μαύροις». Πρόκειται για ένα σατιρικό έργο που αναφέρει πως σμίζανε δύο αδέλφια, η Ιφιγένεια και ο Ορέστης, που είχαν γίνει αγνώριστοι από την πείνα. Στο έργο περιγράφεται η πείνα τον καιρό της Κατοχής και συνοψίζονται τα βάσανα του ελληνικού λαού.

Ο τίτλος του έργου μπορεί να ερμηνευτεί ως η Ιφιγένεια στη χώρα των μαύρων. Οι μαύροι ήταν οι μαυραγορίτες αλλά μπορούσε να είναι και οι «μαύροι» φασίστες Γερμανοί, η μαυρίλα του φόβου ή η «μαύρη» πείνα!

Όπως αναφέρει ο ίδιος ο συγγραφέας: «Η παρωδία αυτή παίχτηκε την 1 Φεβρουαρίου 1942 στη μεγάλη παράσταση του "Φανού των Συντακτών". Η Γερμανική λογοκρισία που την ενέκρινε όταν την είδε στη σκηνή κατάλαβε ότι κάτω από το πρόσχημα της χοντροκομμένης παρωδίας δινόταν μια ζωντανή κι αληθινή εικόνα της πείνας και απαγόρευσε να ξαναπαιχτεί. Ένας Γερμανός ελληνιστής εξ άλλου, με ιερή συγκίνηση διαμαρτυρήθηκε στην "Ένωση Συντακτών" και στην ελληνική λογοκρισία γιατί ... διασυρόταν ο Ευριπίδης! Οι χιλιάδες των νεκρών μας ωστόσο δεν εκίνησαν καθόλου ούτε την οργή ούτε καν την προσοχή του σοφού Γερμανού ελληνολάτρη».

Η παρωδία ανέβηκε τότε κανονικά σαν αρχαία τραγωδία με χορό και μουσική υπόκρουση που είχε γράψει ο μαέστρος Βιτάλης. Την Ιφιγένεια είχε παίξει ο Μαυρέας, τον Ορέστη ο Μάνος Φιλιππίδης, τον Πυλάδη ο Χριστοφορίδης, την

κορυφαία του χορού η Μαρίκα Νέζερ, τον Εξάγγελο ο Ανακτορίδης.

Στη σχολική μας παράσταση τους ρόλους υποδύθηκαν οι μαθητές:

Ιφιγένεια: Αρβανίτη Γεωργία (B1)
Ορέστης: Βασιλείου Γεώργιος (B1)
Πυλάδης: Ζάχαρης Δημήτρης (A3)
Εξάγγελος: Φεσσόπουλος Ευάγγελος (A3)
Γυναίκα Α΄ : Καλαμάρη Ελένη (A1)
Γυναίκα Β΄ : Κοτζαμάνη Ευανθία (A1)

Αφηγητές ήταν οι:
Ζιγγιρίδης Μάριος (A2)
Καραλή Χρυσούλα (A1)
Αράθυμου Σταυρούλα (A1)

Στο μεγαλύτερο μέρος η παράσταση απέσπασε το γέλιο των συμμαθητών μας. Τα σχόλια που ακούστηκαν ήταν αρκετά θετικά και φάνηκε πως τα παιδιά κατάλαβαν ότι το θέμα αφορούσε την πείνα και τα βάσανα των ανθρώπων.

Καθώς έγραψε ο μαθητής Χρήστος Ντάπε στην έκθεση του: <<Στο δικό μου σχολείο τα παιδιά δώσανε μια παράσταση για τη γιορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου. Ήταν εννέα παιδιά, οι τρεις ήταν αφηγητές. Το θέμα ήταν για την εθνική μας εορτή. Το 1940 οι Ιταλοί ήθελαν να πάρουν την Ελλάδα και έγινε πόλεμος. Ο Μεταξάς όμως απάντησε στο Μουσολίνι το μεγάλο ΟΧΙ. Εκείνο τον καιρό σκοτώθηκαν πολλοί άνθρωποι αλλά και πολλοί ήταν αγνοούμενοι.

Στην παράσταση του σχολείου ήταν μια αδελφή που έκλαιγε για τον χαμένο της αδελφό. «Θα τον ξαναδώ; Πότε θα έρθει; Πώς θα είναι μετά από τόσα χρόνια;» έλεγαν. Μια μέρα είδε η αδελφή δυο άνδρες κακοντυμένους να μαζεύουν χόρτα. Η αδερφή τους είδε ότι ήταν πεινασμένοι και τους πήρε μέσα στο σπίτι της και τους έβαλε να φάνε. Συζητούσαν και έλεγαν από ποια οικογένεια ήταν ο καθένας. Η αδερφή κατάλαβε ότι ο ένας από τους δυο ήταν ο χαμένος της αδερφός. Η συγκίνηση ήταν μεγάλη, αγκαλιασμένοι έκλαιγαν από τη χαρά τους. Στο τέλος τα παιδιά είπαμε τον Εθνικό ύμνο>>.

Πριν κλείσουμε θα θέλαμε να αναφέρουμε και μια ιστορική πληροφορία που μάθαμε με αφορμή το έργο. Σε ένα στίχο έλεγε: «*Το Κουρτουλούς, το Κουρτουλούς ήταν σωσμός για τους πολλούς*». Διαβάσαμε λοιπόν πως το ατμόπλοιο «Κουρτουλούς» το 1941 ενοικιάστηκε από την Ερυθρά Ημισέληνο (αντίστοιχη του Ερυθρού Σταυρού) της Τουρκίας προκειμένου να μεταφέρει τρόφιμα στην Ελλάδα. Πρόφτασε να κάνει 4 ταξίδια πριν βυθιστεί λόγω καταιγίδας στη θάλασσα του Μαρμαρά το 1942.

Στο πρώτο του ταξίδι (13/2/1941) με την πρώτη παρτίδα βοήθειας προς τον Πειραιά, το πλήρωμα αντίκρισε με τρόμο ένα λιμάνι που έμοιαζε με νεκροταφείο πλοίων από το βομβαρδισμό και το πλήθος των πεινασμένων που περίμεναν την ανθρωπιστική βοήθεια. Το πλήρωμα του «Κουρτουλούς» είχε επηρεαστεί τόσο από την εικόνα της πείνας που έδωσε ακόμα και τα τρόφιμα που είχε κρατήσει για την επιστροφή.

Ένα κάπως ειρωνικό στοιχείο μέσα σ' όλα αυτά που γράφουμε είναι πως το αρχικό όνομα του πλοίου ήταν «Ευριπίδης»!

Κλείνουμε με λίγους στίχους από το κείμενο που μπορεί να ταιριάζουν και σε άλλες εποχές:

ΟΡΕΣΤΗΣ: « Τα πόδια μου λυγούν! Μαυραγορίτες και μεσίτες ξανά με κυνηγούν! Ω! νάτος! Νάτος πάλι, αυτός με το τσουβάλι! Μου δίνει ένα φασόλι και μου ζητά το πορτοφόλι!»

ΟΡΕΣΤΗΣ: «Ω πείνα! Σε ποια πείνα μ' έχεις μπλέξει με τα γουργουρητά σου αυτά και με τον άγριο ταμπουρά που παίζει η κοιλιά!»

